

SZERVÁTIUSZ JENŐ szobra:
BÁNYAI KERESZTEK

SZERVÁTIUSZ JENŐ szobra: ÉLET ÉS HALÁL

A N T O L Ó G I A

EMBER ÉS TÁJ.

Halkul a fülledt délután. A nap csak sápadó arany nyíl, mely már nem talál és nem található se dombokon, se domb mögött. Egy messzi dörrenés vihart jelent, de hangja halk, felfogni is kevés.

Aranyló apró bogarak pihennek mellemen, mint fáradt lángok, melyeket már meg sem lát szemem, miben az erdő tükrözik, az ingatag fenyők s a fáradt árnyak, mint sután elomló barna nők.

A halkan fulladó világ saját visszfénye csak, elkésett hang, mint távoli sulyok ha padra csap, a lusta lélek elhalón hallgatja önmagát s nem tudja, hogy most ki beszél, a lélek vagy világ.

Ígylässan-lässan összefoly az ember és a táj, a végtelenség fullatag nyomása szinte fáj, egy szót ha szólsz, ezerfelől felel visszhang neki s már nem tudod, hogy ezt a szót vajjon ki mondta ki.

I. Szemlér Ferenc

KORTÁRS.

Akit az élet sodra már vállára vett, az réveteg szemét ne vesse semmire, mert perc alatt él éveket, kábultan jár, mint részegek a világ dolgai előtt, nem lát napot, se csillagot, se fényt, se karcsutestű nőt.

Kezében véső, kapa, toll, az arcán nő a hosszú ránc, mint báli termet taposó arcát torzítja hosszú tánc, a szépség, mit te megkívánsz, a vágy, amelynek mágnesét érzed, fülében holt zene, értetlen, távoli beszéd.

Hidakat épít, autót
 vezet, nagyszárnyú gépre száll,
 a lelkén vaskéreg feszül,
 az arcán négynapos szakáll,
 mert elszakadt az ősi szál,
 mi mindent egy csomóba köt,
 a földön árva angyal ő,
 kit Isten keze ellökött.

Mint fa, mit gyári gép metél,
 nem érzi léte gyökerét,
 úgy szárad, mint a fű, amely
 alól eltűnt a nyári rét,
 nem látja: egyre közelébb
 a delta, mely felé komor
 hullámaival élete
 száralmas roncsokat sodor.

I. Szemplér Ferenc

TEMETÉS.

Látod-e, ez temetés, bús temetés,
 vénasszonyok ingük ujjába sírnak az úton
 s reszket vállaikra rogyanva a fehér gyolcs,
 reszket a bús hangjuk is, így mondják:
 jó férfiú volt, ügyes férfiú volt a faluban,
 hej szép legény volt, szálás derék legény.
 Ó, be szerettem!
 sír fel az özvegyiségre jutott hű feleség,
 ó, be szeretttük, sírják a többiek is
 és sorban tipegnek a férfi után, ki legény
 volt valaha, aztán menyecskéket szerető fiatal házas,
 míg érte nem jött a hosszú öregség.
 Őszhaja most pihen a szemfedő alatt, nem fujja a szél,
 csak a búcsuzó asszonyok fehér fűrtjei lengedeznek,
 kik egykor, hej egykor lányok voltak mind s begyesen
 lépkedtek előtte, a legények előtt a táncban.
 Most fekete fejkendőjük alá dugják vissza a gyérült
 szürkülő tincseiket, sóhajtanak és a koporsóra merednek.
 Elül megy a pap, fekete palástja tör utat a menetnek,
 mögötte hat férfiú erős markában farúd és rajta koporsó.
 Láttál-e már hat ilyen férfiút s ilyen menetet, mintha
 nem azon a földön járnának most, mint ahol máskor.
 Mostanig csak lakodalomra kísérték a víg cimborát,
 keresztelőre, mulatozásra, de most nem jön vissza velük, nem
 énekel útközben, ó be komoly lett, ó be különös,
 hiába ráznák s hiába tennék le a földre kacagva, hiába
 mókáznának vele. „Igy járunk mind!” sóhajtják, jaj mi legyen most,
 jaj mi legyen, Istenem. Megáll az ember esze.

Bözödi György

A SÖTÉTSÉG VERSE.

Ó, virrasztások évszaka!
 Vastagon fog a tinta, zordul.
 A rozsdalevű éjszaka
 már nyolckor a kertekre csordul.
 Reves fák nyirka folydogál
 s te arra gondolsz: mennyi éved
 van hátra még? Mert meg-megáll
 a láb és fél, hogy a sírba téved.
 Mondd, kissé mártottál-e már
 hófehér cukrot barna lébe,
 egy feketekávés pohár
 keserű, nyirkos éjjelébe
 s figyelted-e, a sűrű lé
 mily biztosan, mily sunyi-resten
 szivárog, kúszik fölfelé
 a kristálytisza kocka-testben?
 Igyszívódik az éjszaka
 beléd is, fölfelé eredve,
 az éjszaka, a sír szaga
 minden rostodba és eredbe,
 mígnem egy lucskos barna esten
 az olvadásig itat át,
 hogy édesítsd valamely isten
 sötét, keserű italát.

Dsida Jenő

AZ UCCASEPRŐ.

Hajnal. Dudolva ballagok
 hazafelé sok apró-cseprő
 dallal szivemben. Rámköszönsz,
 te szegény, piszkos uccaseprő.
 Oly tisztességtudón köszönsz,
 míg körülted porzik a reggel:
 egyszerre csordultig telek
 alázattal és szeretettel.
 Megállok s elnézem soká
 zsíros, barázdás arcodat,
 gémberedett, nagy kezedet,

torzonborz, sárga bajszodat
 fölötte a pálinka-gőzzel.
 ... Őt látom most, a mennyeit
 benned, ó rongyos uccaseprő,
 ki sepred a föld szennyeit,
 ki világ bűnét elveszed
 és jó vagy minden emberekhez...
 Testvér, ha az üdvösségre jutsz,
 rólam el ne feledkezz!

Dsida Jenő

DOHÁNYVIRÁG.

Reményik Sándornak.

Csillagfejecskéjét nappal lecsukja,
 hosszú nyakán
 pipacsporzóról álmodik a méh.
 Hasztalan költögeti napsugár,
 hiába nyit rá szárnyat pávaszem,
 kis kelyhe csak estharmatra nyit.
 Pilléje a nyugtalan fagyal.
 Koromsötétben zúg el felette
 a bársonyszárnyú halálfejes lepke.

Varró Dezső.

VIRÁGVASÁRNAP.

Aprily Lajosnak.

Jön
 tüzesbatáron,
 Isten napja jön,
 a legnagyobb vasárnap.
 Piros hajnalai a hétnek
 mind összenéznek
 és jön
 a láthatatlan tenger tetején.
 Az ég felleghattyui látták,
 várják:
 kis gyolcsinges legénykék
 valahonnan rubinttal megdobálták
 és jön
 aranytutaj a láthatatlan tenger tetején,
 gyémántdiadém
 szürke napok fején.

Varró Dezső.

KERTBEN.

Jó e séta. Már rég nem bódorogtam
 májusi kertben, így kora reggel.
 A fák léggömbje ling-leng felfuvottan
 a lendítő tavaszi szelekben.
 Mint sok lekötött léghajó, olyan mind,
 a törzsük kötélként feszül, szakadtig –
 ha valaki eloldaná a földtől,
 tán szélre kapna mind s fölszállna, föl, föl.

Tavasza van s most minden felfelé tör,
 még a gyom is, a züllött és lenézett,
 ittasultan fény arany szeszétől
 egy köre hág és onnan tart beszédet:
 jogot nekünk is, nemcsak a virágnak!
 A füvek karjukat nyujtják s kiáltanak:
 úgy van! jogot mindenki elnyomottnak!
 s hangjuk szelében frissen meglobognak.

S lám itt is, ott is új gyom feje bukkan,
 tömörülnek s indulnak a kertben.
 A virágok mit tehetnek magukban?
 De szövetkezik velük az Ember.
 S hiába önt el mindent kiabálva
 a paréj, bürök, fű, loboda, mályva,
 kapával jön ellenük a segítség
 s csak virág marad az úr ottan ismét!

Elgondolom: mi ez voltaképpen?
 mit látok? kelő és bukó forradalmat.
 Mintha csak a vad történelemben
 járnék s nem itt, hol levelek fakadnak.
 Mintha csak őket látnám: a gyomokként
 írtottakat: a népet, mely jogot kért
 bús évszázadok bujtó tavaszán, a
 vérét se kimélve – de hiába!

Forradalom! mi vagy te? gyomok harca,
 merészen-szép közdelem, de nem bölcs,
 az úr mit tehet magára maradva?
 ám szövetkezik vele az Erkölcs.
 Száz barrikádon is hiába vérez,
 a nyomorult, az elnyomott, az éhes,
 törvénnel jön ellenük a segítség,
 s csak úr marad az úr ottan ismét!

Ó szegények! ti gyomok itt a kertben!
 e Kertben, hol virágé a kiváltság
 s ezer másé – csak a tietek nem,
 száratokat vas törvények kapálják
 és félrefent, kétélű hagyományok,
 feledve azt, hogy hány pazar, bevállott
 nemes növénynek volt már gyom az őse
 – ha tudják is, nem ösmerik be mégse.

Míg sétálok itt, a kertben alá s fel,
 szemem nem rózsán jár, keres egyre
 s amikor minden kis burjánra rálel,
 csak megállok némán és remegve.
 S míg felém fordul a sok gyomlevélke,
 tudom, te nézel rám nép: szívem népe!
 te pillogsz rám összehúzott szemeddel,
 mely maholnap már felnézni sem mer.

Szegény nép! Hiába próbálsz mindent,
 szód leintik s letörik forradalmad,
 ám kiirtani nem tudnak, nem vet
 senkisem, téged maga a Talaj hajt.
 Élni fogsz, bár gyötrelmekre élsz csak,
 világ szemében csupán gyom, paréj vagy –
 ha én nem fájnám sorsodat, ki fájnát?
 Hisz én is gyomból szépültem virággá!

Kiss Jenő

AZ ALKOTÓ SZEGÉNYSÉG.

Olyan a lakásunk, mint egy törékeny
 üvegedény; olyan, mint egy cirádás
 fafaragvány; olyan, mint egy műemlék drágás
 régiségkereskedő műhelyében.

Félig ülünk a székre, el ne törjön.
 Lábunk a szőnyeget alig éri
 s csak óvatosan álmodunk a régi
 ágyakban, hogy ne ébredjünk a földön.

Mint vérbeli műértők, úgy tanyázunk
 kincsek között, melyeket túlfinomná
 csiszolt az alkotó szegénység. Félünk,

hogy egyetlen rossz mozdulat lim-lommá
 zilálná drága kincseinket. Ugy vigyázunk,
 hogy szinte nem is mozgunk, nem is élünk.

Szabédi László

SZERELEM.

Egyetlen szürke szó vihetné meg a hírt neked: szeretlek. Talán megértenéd mi van benne s mögötte, hiszen akár a föld virágot, folyót, hegyet, egy egész mindenséget jelent, megmondaná ez a szó is, hogy mostanában megbűvölők szememnek a hideg, csillagos éjszakák s hogy nélküled hajtófát sem érne az élet. Áradva szólok hát veled, úgy beszélek, miként a szerelmesek. Egyszer futólag említettem: több vagy te minden javaknál, hírnél s ha eltűnnél, bennem a világ s az Isten halna meg. Mondtam azt is, hogy kerek hat éve most látom először áldottnak, jönnek ezt a keserves, híres világot s hogy az érdem ezért a tied. Olyan vagy te, akit csak költő és Isten álmodhat le a földre s látod, ott esett a baj, hogy most mégis úgy akarlak, mint egyik madár a másikat, folyó a patakot s hímport a virág. A rajongás s a csoda szobraként őriztelek volna magamban, de most effajta szavak rajzanak körül: pénz, megélhetés, hivatal, villanyszámla, két-három szoba és tűzifa. Szép szavakkal keresem a kenyérrevalót, látástól-vakulásig törődöm szerkesztőségi robotban s hogy lesz-e valaki, fut-e kenyérre, mostan még titok. Inkább kell a sport, hóbort, mint a vers s a könyvbe zárt emberek s az is eszembe jut, hogy mainapság rosszul megy az erdők madarainak s pucéron marad minden mezei liliom. Mit akarhatnék hát veled, akinek otthon szépen kitervezték a hat-hét szobát és hogy jövődöbelid oldalán nem fognak elseje táján vízdijas, fűszeres és mészárszékes gondok bántani? Nem én vagyok, a világ a különös és ezért kerüllek én, mint hazátlan kutya, már két hete. Látod: én hegynek születtem, hogy fák gyökereit fogjam erős viharban és dermedt őzeket bujtassak tenyerem alá vad villám elől és akaratom máglyatüze most mégis gyufában lobban el. Ugy akartalak volna nézni téged, mint erő vetését feljárom gazda, verni szived zengő harangját, hogy hizelgő szavára, mint a fáradt ennivágyók a déli ebédhez, menjünk már haza. Két kigyúlt napraforgó szemed napja akartam volna lenni, hogy rádlocsoljam tüzes nyári hevem. Jó, puha kenyered akartam volna lenni, hogy naponként törj belőlem egy-egy kövér, jóízű falatot s most mégis idebenn, idebenn, ahol nagyon akartalak, csupa csendesség, csupa Ma még ez a szürke szó vigye meg neked a hírt: szeretlek, [árnyék. holnap már úgylis temető a szívem s te vagy benne a csend.

Koós-Kovács István

MINDENKI TESTVÉREM NEKEM.

Én nem ismertem nagyapámat,
sem őseimet.
Nem láttam soha bús hazámat
az Ararat tövében,
s csak hallgattam hitetlenül
a meséket márványpalotákról,
melyben királyok s örmény hercegek éltek.

De egyszer eljöttek és körülzsongtak
titokzatos örmény szavak.
Oly idegenek, s mégis oly ismerősek.
Szavak, melyekre nem tanított soha senki,
de valahol forrón bennem éltek.

Elgondolkoztam furcsa sorsomon,
e kegyetlen és áldott kettősségen.
Életem két ága mily csodásan egybe forrott,
s ma nem magyar-örmény,
de magyar vagyok.

Magyar vagyok,
de minden valláson és fajon túl
mégis csak az embert látom.
Bús őseim példája tanított meg erre
kik vándoroltak hazátlanul,
míg itt hazára leltek.
És most hazám e föld,
s az erdélyi csillagok alatt
mindenki testvérem nekem.

Flórián Tibor